

20

इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळे.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक

५२६१५६२ (६२)

ग्रंथ नाम

महालक्षणे.

विषय

मराठी काव्य.

श्रीगणेशाय नमः॥ आधि नम नु श्रीगणनाथा
 नोरीहराचियो सुता॥ चरणि ठेउ निवामांथासा
 ह्यांगमाशाप्रणि पातः॥ १॥ जमाखेव च मेस्तकः
 व्यापारक्षत्यसक विदुः सावगर्षयथोक्तः॥ २॥ नी
 लेखकजाणतिः॥ ३॥ कागदादिसिद्धस्तदराधिः ती
 नरकाणेरेखावो जातिः॥ ४॥ यासिमुशररलणाविः
 जमाबेरीजः॥ ५॥ तयः सुन्दरजमेलः नगदबाब
 ऐनजीनसः सदर्शिवरः॥ ६॥ आसनासिः अनुक्त
 मेलिहिजेः॥ ७॥ नगदाचैर्यो विस्ताराः होनरुपये
 मोहराः प्रत्मा हरिगवराः प्रतायसतमिपुतळी
 याः॥ ८॥ रयाळदुर्दानगदाणाः ऐनलिहिजे जि न ९

(2)

सनाः ऐना-वाविस्तारजाणा यथाविधिः ॥ ६ ॥ ऐसी
क्रितीयेवैलीवजनीरास-वतुष्टः देवकुनीमुमासीग
जमोजनीः कापडकीनिलिहिजेः ७ ॥ रुकामुसदरज
माचियाआसनाः वैहार्फाचियागणनाः प्रथमा
हार्फजाणावाः ऐनुलुजमाऐसीजाणाः ८ ॥ दुसरी
हार्फहा-आमलकुंकरुमायेरुल ॥ याचिविस्तार
रकवेलः ॥ ऐनुलुजा-नीयावरीः ९ ॥ हाकेऐनुलुज
मासदरः ठावटाद्विजएकअसरः ऐनजीनसेन
गुसाहाः जमप्रमाणेलिहिजेः १० ॥ एकहार्फाचि
विस्तारः दोनदफातेसाकार ॥ एकदफातेपरगले
मजकुरः कुजीदफातेविजाप्ति ॥ ११ ॥ पुजेवीजापू

कन्नड

ग्राम

स्थ

२ (३)

गजान तीचे विवरणः जिनसप्रमाणः येथे असिले पाहि
नहैव जे ॥१२॥ दो-अक्षर-काठवठाकोनिः दक्षातेय रगणा
इ घडताति ॥१३॥ येकते वाकी बकायाः दुजाकते सा
लमजकुरयाः तिसरे-अक्षर-टाकुनीयाः कते वा
की बकाया लिहिजेः ॥१४॥ कते वाकी सन वातसी सा
लेलीः साल गुद सा लिहिजेः ॥१५॥ पसी लासिः १५ वा
दृषक दृषक-आसनी म नम वाकी लिहुनीः गाव गणा
तसली मात जाले निः साजले मुद्रा सा लिहिजे ॥१६॥
ककते आसन जालेः दुजे साल मजकुर आसन आ
लेः तीनी अक्षरे ठाकू नालिहिजेः कते साल मजकुर
जमाः ७ कते साल मजकुर आसनीः एन साल म
जकुरः बीत लिहु निः मुस्तक बिल बीत जाणे नीः

१८०४/१९॥

॥१९११॥६॥३॥३॥ २

सा ल गु द स्ता ना सु ख स्वस्वः १८। ऐ न स्ता ल म ज कु
 रा सिः म हा नी हा म द मा वि स ॥ म हा ला नी हा ये च्या
 वि स्ता रा सः दो न आ स ने ये ता रिः १९। ऐ न म हा
 ल व रो रि माः ऐ न म हा ल वि स्ता रा यः म ह सु ल
 बा जे प टि या। वि स म हा न हि आ र स नेः २०। दो
 न बी न ये र सु रा द रः ऐ न सु रा द र ये र बी नः आ
 स न आ स न व टा तः ऐ न आ स न प्र मा लः २१। आ
 स न मा ल म ह सु लः त या वा त प र ग णे ये ती लः सु रा
 द र गां व द्य डे ल य धा न्या ये २२। गां वां स ज मा वि दी प्र
 मा लः त वा ले स ह क रू ना म ज णः स दी ल वा र हि
 सं ज र्णः कु ष रू ज उ पा हा वेः २३। व सु ल स आ धार य

थार्थः वागारतजिरात मोहर्क बबलुतेः पांठर
 गणहीली हिते २४ जमावलुले बाकि काठारिः गा
 वाचिघडणीकराविः वेरीज प्रजाची साधाविः हे
 महसुली आसन २५ बाजे बठिया महल आस
 तीः मोहिमेजमनी लणारीः बाजे पटीया महसु
 ली जाउनी मिळतीः एत आसन महल नीहाय २६
 ऐन माहाल एक आसन छिद्यादिवा नरा रिया
 जाणः नाना दिन सपररुर्णः रा रिया ली हिते
 २७ दिवानरा रिया ऐन माहालः महल नीहाये
 लणीलकळः यावरी कमावीस प्रबळ विस्तारः स
 कळरे कीजेः २८ जकातीचे अगलगः मस्त्वाहुडा

6

उन्ना मार्ग पै सात कायथा सांगः निकाल लणन
गले २० बैला ची सरताडिः सुसकि सणा सदि आ
वडिः दिंडे बांधो निकायडिः जि न सपाहुनि हो स
लः ३० मयेत वसवेसी तु ने मासः मागी गात येरी
मोरीः चोरनेली निरुग वरीः ते मागी सांपडेल ३१
मेरी घेतांगा वगेणा चोडा बहुत घांस दाणाः सा
धनुकना गवणे दपीनः सेरणी साडा बाबहुजा
उ ३२ मासले वेदा रघु बालीः कि पायत जिन
सानाः जाळि नंदी तु मडी गेली ते सांपडली वस्त
भाव ३३ जवु वरुदरी चे ॥ बीडा लि रावचेः ना
वते कर तापीयाचेः नदि उतराया द्रव्य आवद
आमल कुळवंतः नि पुत्रिक धनवंतः वतन कीजे

(४)

अमानतः जे मा गुण कथेत कार्यामुळे : ३५ हुताना
 राणाः कमवजनः नुकसानः केलीये दास्तजा
 ना ॥ नपेरितां धान्यपिकुले जे ३६ देवयात्रावैश्यानि
 काः लिंगधारणरत्नकीयेडाकाः पाटेकरीयाचाटकाः
 तत्करातेतकतकसीमदीधालि ३७ ॥ कोलाचाकाजा
 रः कलकीबैलकातुवेववच्छाकासिंगोदि ठेवणेदा
 राः बाजारिहसीलघेताः ३८ ऐसीजालीकमाविस
 जाउनमिलेमाहालः ३९ महलकमाविसः ऐनसाल
 मजकुरघडतसे ३९ ऐनसालमजकुराविः संगती
 मस्तुकीलजाउलिमिळतीः कर्तेसालमजकुरघड
 तिः दोन्हीमिळोनिपा ४० कर्तेसालमजकुरआत
 कर्ते बी बाकासालउदस्ताः हेदोन्हीयेकदकात ४

(4)

काः परगणे मज्जकुरक्षडतीसि ॥४॥ वैतपात इजाप्र
 तथा ऐक्यतातः आसन धालुन यथोक्तः विधिः
 वकलिहिजे ॥२॥ परसुभा परमहासः परविष्णु
 वेये इलः मोहस विमाने जे निघोल खावं पदे इल
 तेजसुरा ॥३॥ कर्ज पितें द्यावेः व्याजये इल स्वभा
 वेंः तथा गिरिसुत विष्णुः व्याज गस्ती लिहिजे ॥४॥
 मुद्रा रिषा वेफा जिलः सो वत गा इव सुलः खर्व प
 उलिषा ये इलः मुद्रा इल जमाः ॥५॥ हे ये क द फातें
 इजाप्रतिः विधा परगणे मज्जकुरः दफातें हे दोनी
 हाफूमिळतिः एक ऐनुल जमा ॥६॥ ये पुन हसिल अ
 मलः तथा विस्तार जाणवेलः खरी दीजन स करिति
 लधान्य कापड वगैरेः ॥७॥ नाना जिन स विकलेः ॥ फ

से खत असि धान आलेः धान्य जाती तसे रकोलेः
 कर्द न हिलि हिजेः ४८ या कर्द ना चल क्षणः मो हो रा
 रूप ये हो नः ऐसे इतु के दे उन रूप ये खुर्द घेरु जेः
 ४९ रूप ये दे उन मो हल घे नेः त्या ना व व स न लण
 नेः धान्य क्राउ ने दे ने गा र्ज नेः त्या ना व विस्त मे
 ल ५० जिन रवो गि कले न गाराः कर्द न तीन प्रा
 गः कै ल च व ज न ल नः व ज ना चै कै ल कै ले ५१
 मा पा चै व ज न कै ले धान्य सु बा र ल घै त लेः रजु
 हर्षे लणा वे ५२ हा र्फे हल ल आम ल महि मा हि
 धा हा र्फे ए नु ले ज माः हे दो न्हिये क सु रा द रज मा
 सदरी ची बेरी ज ५३ सु स द रज मा चै ल द रः तथा
 हा र्फे दो न्हो विस्तारः हा र्फे ये क द रा त सारः है सं

(10)

रब्बा जाणिजे ५४ येक दफा तें वर्तें दोन्हीः दोन बीतेक
जंजाणुनीः इयमुष्ट दरबीते लोणोनिः यथा-यायलि
हिजेः ५५ हेजमेची मर्यादाः लेखिकील्लिहिजे सुबुद्धः
शांतीसमजे अर्थसेवाः सर्वविज्ञाणिजोः ५६ हेलीप
विद्यानिधानः हेमाडपंतपत्रिपूर्णः तोस्वामीकृपा
बुवाहोतुनः सकलान्तरावित्तं ५७ बहुविद्या-अ
प्यासफारः जाणल्यसाजें धुरंधरः सागपलक्ष्मी
अफारः कुंभीकुंभ ५८ पूर्वविद्या-अफ
रः पंडितबोलिले साकारः तोवि-अन्येयवित्ता
अर्थविवरणेल्लिलेः ५९ लुहासमर्थलेखक
सिः विज्ञापनामांजिहैलिः हारिआत्मज-अंबका
लिः बुकीलिंक्षमाकीजेः ६० ऐकरव-वांवेसदर

रेखा वो णिजे मुशदरः तथा हर्षे दोन सा चारः आ
 सने घड तातिः ६१॥ न त्वरे न जिनसः जमे प्रमाणे ख
 वासः लिहिजे सदरा सः यथा व्याय अनुक्रमेः ध्रुये
 क अक्षरा चाठा वरा कुमिः हर्षे ऐ न ल त्व च ले हुनिः
 द्विधा हर्षे स फे अनले जाणु निः हे वि वे रण पुढे ए वि
 जेः ॥ ६३ ॥ हर्षे ऐ न ल र वे च वि ता न ॥ दो न द फा नि र्द र
 व द फा ते सा धु न अ क्ष र च ॥ आ स नि क्र मि क रा वि ध
 ये क द फा त रु जु दि व न ॥ दु र द फा ते मु जा फू ती जा ण
 मु जा फू ती चे ल क्ष णः पुढे वौ लेः ६५ ॥ दि वा न रु जु चे
 आं ग भू तः द्रु य सं ख्य आ ख न क र्तेः न त्व न वा ना
 य क क र्तेः द्रु य क र्ते म हा ले म ज कुरः ६६ ॥ क र्ते न त्व र
 वा ना आ ख नः त या ती न अ क्ष र ठा व रा कु णः ऐ से ६

(12)

आमनलेहुनः तया विस्ताररदो निवीतः ६७ तह
बल शाही रु वितः ऐसा ने तवरवा ना घडतिः तया
तह वेलि चाकताः विस्तारबहुत ऐ किजेः ६८ ह
जूरपाठविले विरसालेः काले गुजारी देतिलः सा
वेव्याज एरले अवेसवेः ६९ कारवाणे आहाराः से
रात्याचे विस्तार पणाराति उटे कोठि धडीक रु
भिः ७० जमादारवपणाले आपदरोसिः पू
राहासालः नोबती ते वज्रहालः तोफायं जे दल
चिः ७१ लीले बाले हास्यारः मालिकमोतिजवा
हिरः लोहेवं दीपदीपाकारः स्वापदे शिक्कारबहु
तापतिः ७२ कारवाणे अठराजाणः लेन्य ले
गोडलं पूर्णः किले इमारतीजाणः लुहदधानि

याचे ७३ आली तहवेली परिसरुणः ऐकशा हीरविव
 रणः त्याचाहीर-वीदेन-आसनः बंदलमुशाहि
 खेरीजमुशाहिरायास ७४ तमा मुशाहिरा नावन
 वीसीः इानीलेखी परियेसिः सर्वदरकारकुनासी
 सिलेदसिहिलिजिजेः ७५ पावले वृहासमाने
 थोरज्या पावामः वारगिरमहावतकर्नईधर्म
 सारवानउंठणि-आस ७६ रेजेदारजामदार
 झालदार। सदाकदासिलेदारः आपदारना
 लबंदः सकळदिवे ७७ हिलालादजिः काका
 डीः मर्दानाः आगरगरीः धूत्रीधरिः सेउधरि
 मोईधावतीसीबिबेचे ७८ खासदारबाणदार
 महालदारः दिवैबंदारः गोलंदजः फरासदारः ७

(14)

लैंकल। गिरः आ प्रवाहः ७७ आमुदका नीचे पार
कः सकल जाणा वे पावलाकः अस्वाकळ गजादिक
वैस नारसि बिद्वेचे ॥ ८० ॥ माहादर माहापावतीः वेद
ल मुशाराहित या हाणतीः खेरीज मुशारि या वीत्ति
तिः यथागि मुती लोरो ॥ ८१ ॥ अन्न धन नंदादीप
नान परोसि उ सुपः का विजे का करित पः धन
अघ्रावे बहु ते लिः ॥ ८२ ॥ सुवती वे सो यरे धर्मा वे धाका
रः शाहिरी रे कागदकारः फरु गोळिया जज म ८३
मुशार खेरीज घावेः ति तुके खेरीज ल्या हावेः ऐसे शा
हीत जाणावेः हे एक आसनः त दवेळ शाहित न त्वः
ण वाणः ये कृते आलि जाणाः द्विधा कर्ते माहा ल
गणाः महाल मज कुर त्या नावः ८५ आसन कर्ते म

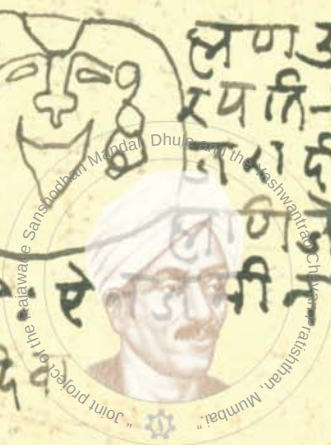
हा लीचेः तया दोन वि ते सा चः एक बी त सु शा रि
 या चेः बा जे ख च च वि धा बी तः ८६ः ऐ का सु शा रि
 या चे ले कः सर दा र का र कु णा दि कः स्थि पा धि उ म
 दे पा व लो कः दा र क वं त्री दु क मे चेः ८७ जा सु द त ह
 ली ल दा रः ज व ली ल रि व म त दा रः स्थि के स्थि की
 क मा वि स दा रः स न रि व क र लि हा वेः ८८ हा त प सी
 ल सु शा रि पा नाः वि स दा र बा जे ख च च बाः ऐ कि जे आ
 ज म स दा रि चे दि व दि ना त रा चेः शा हि का ग दा चे शे
 आ नि शा न हि लि हि ज ८९ हे हि स न दे चे लि हा वेः शा
 ह णे जा ण ती स्व सा वेः स न दे रे री ज न द्या वेः को णा
 स हि का हि ९० बा जे ख च च सु शा हा राः हे क र ते म हा
 ल म ज कुरः हे शा स न नि र्घा रा क र ते प र ख र वा

१

७

सुजरा धावा
 दस्ता द्रव्य
 मज कुरि सु
 मीन कवळ
 फती जाणिजे
 प्रथम सजु दिव

लण उन घेतले सु
 रपति-वे: ७७ सोल
 जरा दीजे: त्या नावे
 छाणिजे: हे दमादे सु
 उमीने के वळ ७८

७

16

प्रथमं तज्जु दिवान दफातेः या सिमिळै दफातेसु जाफ
तिः हे दो हो ऐ नल खर्च घडतिः हे ये क हा फ जाणिजे
८० : विधा हा फे सर्फे आमलः या सि रुजु हा सील
आमलः सर्फे आमल विलासिले ॥ नाना प फीरचे आ
सनः १०० जिन स खारि दी वरावेः द्रव्य बेरी जल्य हा वेः
कोटि जिन स घागवे व विजात नैयाः १॥ कुरो सत्त्व
जीन स विकलेः जीन स बेरी जे स आलेः द्रव्य पो
सीलि हिजेः यथा न्यायः २॥ इया वरि वस्तनः कोटी
मोहरा ली हुनः ते रिजे तप ये जाणुनः वस्तन लणी
जे या ना वें ३॥ सावध ऐ किजे कर्दनः तप ये पो टीले
हुनः मोहरा बेरी ज आणुनः कर्दन लणिजे या ना वें
४॥ वजनाचे कैल कैलाचे वजनः मापाचे वजन मा

पाकसुनिपाः ५ ऐकिजेविस्तिमेलः कोटिकृष्णिकृतां
 दुळः तेलः बिरेजे गहुसावि तिळः इयाविस्तिमेळजा
 णावेः ६ रासकईन यथासांगजिनलखोगीरलो
 होनगः वळीवदोरचमार्गः हेरासकईनजाणा
 वेः ७ हेहर्फसर्फआमलः पासऐनखर्वमिळे
 लः हेहपावेंनडाडतीलः खर्वयेकलदर ॥ ८ ॥ ये
 च्छुनखर्वपरिपूर्णः ९ हेहकएलिसंपूर्णः अर्थ
 अन्वयपाहुनः जमावेलिहिजेः १० हेखामया
 दासमजिजेः दक्षणवामतेजिजेः नीमरकाणा
 दाकिजेः पेडानीलमजिजेत्याशवः ऐकादास
 णभागातेः विद्यानीहुनउतरतेकोण्हिलणावेः
 त्यातेः हेखतावनीऐसी १११ मधीलदोरकानिया

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com